

För 50 år sedan ...

Denna unika färgbild är tagen i slutet av 1950-talet och visar en A 32A från F 17 i Ronneby beväpnad med attackraketer. Lansen utgjorde stommen i det svenska invasionsförsvaret fram till 1970-talet.

32 Lansen jubilerar

Flygplan 32 Lansen har nyligen fyllt 50 år – den 3 november 1952 skedde premiärflygningen från Saabs flygfält i Linköping.

Lansen blev på sin tid väl känd hos svensk allmänhet, men fick inte samma "kult-status" som J 29 Tunnan. Ändå var Lansen länge en betydande del av flygvapnets slagkraft under det kalla kriget.

AV PETER LIANDER
BILDER: FLYGVAPENNYTT'S ARKIV

Lansen kan beskrivas som ett ganska konventionellt jetflygplan, i likhet med Tunnan försett med en pilformad vinge. Det som för alltid skrivit in den i den svenska flyghistorien är den första överljudsflygningen med en svensk flygplanstyp. Händelsen inträffade den 25 oktober 1953.

Leveranserna till flygvapnet inleddes 1955, den första flottiljen blev F 17 i Ronneby som då var en attackflygflottilj. Tre divisioner sattes upp rask takt och det svenska attackflyget fick en välbehövlig förstärkning.

A 32A hade två mans besättning, pilot och navigatör. Den fasta beväpningen utgjordes av fyra 20 mm automatkanoner, men kunde även beväpnas med bomber, attackraketer och sjömålsrobotar. För att upptäcka mål till sjöss fanns en radar i nosen, i likhet med sjömålsroboten en

nyhet som utökade attackflygets förmåga. Under de närmast följande åren hamnade Lansen vid F 6 i Karlsborg, F 7 i Såtenäs och F 14 i Halmstad. Sammanlagt tolv attackdivisioner, som sedermera kom att kallas "ÖB:s klubba" eftersom de hade en betydelsefull roll i invasionsförsvaret.

Attackversionen användes till 1978, då F 6 som sista A 32-flottilj ombeväpnade till Viggen.

Spaningsversion

Tidigt utvecklades en spaningsversion benämnd S 32C. Den fasta kamerautrustningen medgav fotografering av hög kvalitet från både låg som hög höjd. Med hjälp av lysbomber kunde fotografering ske även i mörker.

S 32C levererades till två divisioner vid spaningsflottiljen F 11 i Nyköping, som

flög Lansen mellan åren 1958 – 78. En av de viktigaste uppgifterna för S 32C var havsövervakning, bland annat över Östersjön med syfte att upptäcka och identifiera örlogsfartyg i Sveriges närområde.

Allvädersjakt

Attack- och spaningsversionerna var i grunden samma konstruktion. Den var relativt motorsvag, vilket gjorde att jaktversionen J 32B försågs med en starkare motor. Med tänd efterbrännkammare hade den mer än dubbelt så mycket dragkraft än A 32:s grundmotor.

J 32B tillverkades i 120 exemplar och levererades mellan 1959 – 60. Den första delen av serien tillfördes F 12 i Kalmar, följt av F 1 i Västerås. Även för jaktflyget innebar J 32B ett kapacitetstillskott, eftersom dess jaktradar ökade möjligheterna att finna mål även i mörker och dåligt väder.

J 32B blev dock kortlivad i rollen som jaktflygplan och ersattes av J 35 Draken, under 1960-talet.

Störflygplan

När J 32B blev omodern som jaktflygplan användes drygt 20 exemplar som målflygplan och flögs av Målflygdivisionen på Malmen. Merparten av dem var utrustade med elektronisk motmedelsutrustning och användes till utbildning av personal ur samtliga försvarsgrenar i telekrigsmiljö.

Ett mindre antal flygplan var utrustade för bogsering av skjutmål.

Målflygdivisionen lades ner 1997 och därmed hade flygvapnet pensionerat Lansen. Försvarets materielverk använde ett fåtal flygplan fram till 1999.

Lansen var en av de viktigaste komponenterna i det svenska invasionsförsvaret under en period av det kalla kriget som stundtals var dramatisk. Sammanlagt tillverkades 456 exemplar. Drygt 15 av dessa finns bevarade vid olika museer, varav två hålls i luftvärdigt skick. ●

Lansens spaningsversion S 32C hade nosen fylld med kameror som gav bilder av hög kvalitet.

Till höger: Attackversionen A 32A var bland annat beväpnad med fyra 20 mm automatkanoner. Här servas en av dem vid F 7 i Sätenäs.

Den radarutrustade jaktversionen J 32B kunde operera i mörker och utgjorde en betydelsefull del av det svenska luftförsvaret i början av 1960-talet.

